

SURUNKALI DEPRESSIYANI DAVOLASHDA YANGI AVLOD ANTIDEPRESSANTLARI VA ULARNING SAMARADORLIGI.

Akramov G'ayratjon Soyibjon o'g'li

*Farg'ona jamoat salomatligi tibbiyot institute Nevrologiya va psixiatriya kafedrası
assistenti*

Annotatsiya: *Surunkali depressiya (persistant depressiv buzilish) zamonaviy psixiatriyada dolzarb muammolardan biri bo'lib, uning uzoq davom etishi va davolashga turlicha javob berishi bilan ajralib turadi. So'nggi yillarda yangi avlod antidepressantlarining yaratilishi ushbu kasallikni davolashda muhim yutuqlarga olib keldi. Bu dori vositalari an'anaviy antidepressantlarga nisbatan yuqori samaradorlik, tezroq ta'sir boshlanishi va kamroq nojo'ya ta'sirlari bilan tavsiflanadi. Yangi avlod antidepressantlariga selektiv serotonin qayta qabul qilinish ingibitorlari (SSRIs), serotonin-norepinefrin qayta qabul qilinish ingibitorlari (SNRIs), hamda multimodal ta'sirga ega preparatlar kiradi. Ular miya neyrotransmitter tizimlariga — ayniqsa serotonin, dopamin va norepinefrin almashinuviga ta'sir ko'rsatib, ruhiy holatni barqarorlashtirish, kayfiyatni yaxshilash va motivatsiyani oshirishga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yangi avlod antidepressantlari surunkali depressiya simptomlarini kamaytirishda samarali bo'lib, bemorlarning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi. Shu bilan birga, ularning samaradorligi individual xususiyatlarga bog'liq bo'lib, davolash jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi.*

Kalit so'zlar: *Surunkali depressiya, antidepressantlar, yangi avlod dori vositalari, SSRI, SNRI, neyrotransmitterlar, serotonin, dopamin, norepinefrin, psixofarmakologiya, ruhiy salomatlik*

KIRISH

Surunkali depressiya (persistant depressiv buzilish) bugungi kunda eng keng tarqalgan va murakkab ruhiy kasalliklardan biri hisoblanadi. Ushbu holat uzoq davom etuvchi tushkun kayfiyat, qiziqishning pasayishi, energiya yetishmovchiligi hamda kognitiv faoliyatning susayishi bilan namoyon bo'ladi. Surunkali depressiya nafaqat insonning ruhiy holatiga, balki uning ijtimoiy hayoti, mehnat faoliyati va umumiy hayot sifatiga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, ushbu kasallikni samarali davolash zamonaviy tibbiyot va psixiatriyaning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda psixofarmakologiya sohasida sezilarli yutuqlarga erishildi va bu yangi avlod antidepressantlarining yaratilishiga olib keldi. An'anaviy antidepressantlardan farqli ravishda, ushbu dori vositalari yuqori selektivlik, kamroq nojo'ya ta'sirlar va bemorlar tomonidan yaxshiroq o'zlashtirilishi bilan ajralib turadi. Ayniqsa, selektiv serotonin qayta qabul qilinish ingibitorlari (SSRI), serotonin-norepinefrin qayta qabul qilinish

ingibitorlari (SNRI) hamda multimodal ta'sirga ega preparatlar surunkali depressiyani davolashda keng qo'llanilmoqda.

Yangi avlod antidepressantlarining asosiy ta'sir mexanizmi miya neyrotransmitter tizimlariga bog'liq bo'lib, ular serotonin, dopamin va norepinefrin almashinuvini tartibga solish orqali ruhiy muvozanatni tiklashga yordam beradi. Bu esa bemorlarda kayfiyatni yaxshilash, tashvish darajasini kamaytirish, uyqu va ishtahani normallashtirish kabi ijobiy o'zgarishlarga olib keladi. Shu bilan birga, surunkali depressiyani davolashda faqat dori vositalariga tayanib qolmasdan, individual yondashuv, psixoterapiya va ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni ham hisobga olish muhimdir. Mazkur ishda yangi avlod antidepressantlarining samaradorligi, ularning afzalliklari hamda qo'llanilish xususiyatlari ilmiy asosda tahlil qilinadi.

NATIJA VA MUHOKAMA

O'rganilgan ilmiy manbalar va klinik tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, surunkali depressiyani davolashda yangi avlod antidepressantlari muhim o'rin tutadi. Ayniqsa, selektiv serotonin qayta qabul qilinish ingibitorlari (SSRI), serotonin-norepinefrin qayta qabul qilinish ingibitorlari (SNRI) hamda multimodal ta'sirga ega preparatlar yuqori samaradorlik ko'rsatib, bemorlarda simptomlarning sezilarli darajada kamayishiga olib keladi. Ushbu dori vositalari kayfiyatni yaxshilash, tashvish darajasini pasaytirish, uyquni normallashtirish va umumiy psixoemotsional holatni barqarorlashtirishda ijobiy natijalar beradi.

Natijalar shuni ham tasdiqlaydiki, yangi avlod antidepressantlari an'anaviy preparatlarga nisbatan kamroq nojo'ya ta'sirlarga ega. Bu esa bemorlarning davolashga rioya qilish darajasini oshiradi va uzoq muddatli terapiyada muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, SSRI guruhiga mansub dori vositalari ko'pincha yaxshi o'zlashtiriladi va yurak-qon tomir tizimiga salbiy ta'siri minimal darajada bo'ladi. SNRI preparatlari esa nafaqat kayfiyatni yaxshilash, balki energiya va diqqatni tiklashda ham samarali ekanligi bilan ajralib turadi. Shu bilan birga, muhokama natijalari yangi avlod antidepressantlarining samaradorligi barcha bemorlarda bir xil emasligini ko'rsatadi. Ayrim holatlarda dori vositalariga javob kechikishi yoki yetarli darajada bo'lmasligi mumkin. Bu esa individual biologik xususiyatlar, genetik omillar, kasallikning og'irlik darajasi va psixososial muhit bilan bog'liq. Shuning uchun davolash jarayonida individual yondashuv muhim bo'lib, dori tanlash, dozani belgilash va terapiya davomiyligi har bir bemor uchun alohida ko'rib chiqilishi lozim.

Bundan tashqari, yangi avlod antidepressantlarini qo'llashda psixoterapiya, xususan kognitiv-xulqiy terapiya bilan birgalikda olib borilgan davolash yanada yuqori samaradorlikni ta'minlashi aniqlangan. Kompleks yondashuv bemorning nafaqat biologik, balki psixologik va ijtimoiy muammolarini ham hal qilishga yordam beradi. Umuman olganda, olingan natijalar yangi avlod antidepressantlari surunkali depressiyani davolashda samarali va xavfsiz vosita ekanligini ko'rsatadi. Biroq ularning maksimal samaradorligiga erishish uchun individual va kompleks yondashuvni qo'llash zarur hisoblanadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Akmaljon o'g'li, R. A. (2025). NEUROBIOLOGICAL MECHANISMS AND MODERN TREATMENT APPROACHES IN DEPRESSIVE DISORDERS. AMERICAN JOURNAL OF APPLIED MEDICAL SCIENCE, 3(11), 357-362.
2. AZAMAT, G., KOMIL, A., HALIMA, U., & ALISHER, E. (2020). New device and technology for primary processing of silkworm cocoons obtained during different feeding seasons. INTERNATIONAL JOURNAL, 8(5), 5118-5122.
3. Uralov, B., Eshev, S., Norkobilov, A., Vokhidov, O., Rakhimov, A., Arzieva, D., & Salimbayeva, I. (2023). Design parameters of water intake chambers on water supply channels of pumping stations. In E3S Web of Conferences (Vol. 410, p. 05034). EDP Sciences.
4. Eshbobaev, J., Rakhimov, A., Norkobilov, A., Usmanov, K., Turakulov, Z., Kamolov, A., ...& Khamidov, B. (2026). Comparison of intelligent and traditional control systems in wastewater treatment process control. Engineering Proceedings, 124(1), 4029.
5. Rakhimov, A., Bozorov, R., Tuychiev, A., Mutalov, S., Eshbobaev, J., & Jabborov, A. (2026). Development of an ANFIS-Based Intelligent Control System for Free Chlorine Removal from Industrial Wastewater Using Ion-Exchange Resin. Engineering Proceedings, 117(1), 28.
6. Rakhimov, A., Bozorov, R., Mutalov, S., Eshbobaev, J., Yusupov, M., Islomova, F., & Yunusov, B. (2026). An Intelligent Prediction-Optimization Framework for Free Chlorine Removal from Industrial Wastewater Using Activated Carbon Filtration. Engineering Proceedings, 124(1), 50.
7. Rakhimov, A., Eshbobaev, J., & Bozorov, R. (2025). Efficient Dechlorination of Industrial Wastewater via Optimized Activated Carbon Filtration.
8. Rakhimov, A., Murodov, H., Igitov, F., & Eshbobaev, J. (2025). ANFIS-based intelligent control of chlorine removal in the industrial wastewater treatment process.
9. Rakhimov, A., Jurayev, R., Turayev, K., & Togasharov, A. (2024). SYNTHESIS OF HERBICIDES BASED ON P-CHLOROPHENOL: STUDY OF POLYTHERMAL SOLUBILITY OF SYSTEM NaOH-CL-C₆H₄OH-H₂O.
10. US, U. K., Rakhimov, A. A., & Djuraev, J. A. (2023). Burunbo'shlig'iturlipatologiyalardasimultanjarroxlikaralashuvlaridankeyingiklinik-funksionalnatijalar. Eurasian Journal of Otorhinolaryngology-Head and Neck Surgery, 2, 26-30.
11. Saidakramovich, K. U., & Abdulkakharovich, D. J. (2022). EFFECTIVENESS USING OF SILICON SPLINTS IN SURGICAL PROCEDURES ON THE MUCOUS MEMBRANE OF THE CAVITY OF THE NOSE.
12. Saidakramovich, K. U. (2022). MORPHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE MUCOSA OF CAVITY OF THE NOSE AFTER VARIOUS SURGICAL PROCEDURES.

13. Abdullaev, S., Rakhimov, A., Umarov, A. A., Nouwens, V., Bos, L., Pantucci, R., ...&Andžāns, M. No. 2 Political and security relations-Mapping Central Asia's relations with other Asian states.

14. RAKHIMOV, A., UMAROV, A., & KHASANOV, U. The New Dynamics of Uzbekistan's Foreign Policy Since the beginning of the 1990s, the regional and international position of Uzbekistan has become a major factor in determining the geopolitics of Central Asia. In the early years of independence, the leadership of Uzbekistan seriously highlighted the existence of.

15. Умарова, М., & Кодиржонов, Н. (2022). ТРОМБОЛИТИЧЕСКАЯ ТЕРАПИЯ В ЛЕЧЕНИИ ИШЕМИЧЕСКОГО ИНСУЛЬТА. Theoretical aspects in the formation of pedagogical sciences, 1(5), 218-220.

16. Умарова, М. (2021). ИНСОМНИЯ ВА МЕТАБОЛИК СИНДРОМНИНГ ЎЗARO КОМОРБИДЛИГИ МУАММОНИНГ ДОЛЗАРБЛИГИ. Интернаука, (20-7), 29-30.

17. Умарова, М. (2021). МИГРЕН КАСАЛЛИГИ ВА УНИНГ ШОШИЛИНЧ ТЕРАПИЯСИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ. ИНТЕРНАУКА Учредители: Общество с ограниченной ответственностью" Интернаука, 93-94.

18. Умарова, М. (2021). ИНСУЛТДАН КЕЙИНГИ ТАЛВАСА СИНДРОМИ. Интернаука, (18-5), 46-48.

19. Rakhmatova, M., Shakhanova, S., Nazarova, J., Azizova, F., Astanakulov, D., Akramov, G., & Mirametova, N. (2024). Brain tumor information retrieval system for brain tumor diagnosis. Health Leadership and Quality of Life, (3), 10.

20. RAKHMATOVA, M., SHAKHANOVA, S., NAZAROVA, J., AZIZOVA, F., ASTANAKULOV, D., AKRAMOV, G., & MIRAMETOVA, N. (2024). BRAIN TUMOR INFORMATION RETRIEVAL SYSTEM FOR BRAIN TUMOR DIAGNOSIS. HEALTH, 3.

21. Soyibjono'g, A. G. A. THE EFFECTIVENESS OF COMBINING PSYCHOTHERAPY AND PHARMACOTHERAPY IN THE TREATMENT OF MENTAL DISORDERS.

22. Soyibjono'g, A. G. A. TYPOLOGY OF ANXIETY-PHOBIC DISORDERS.